AZ ÖNKORMÁNYZAT IS TAKARÉKOSKODIK
Fájdalmas intézkedésekre is szükség van 3

ÓRIÁSI SZÓRÁS A TERMÉSÁTLAGOKBAN
Használtak-e az őszi esők az aszály után? 5

JÓTÉKONYSÁGI ÁRVERÉS IDÉN IS
Még nagyobb szükség van a segítségre 11

TOLNAI HÍRLAP

XXXII. évfolyam 10. szám TÁRSADALMI HAVILAP, TOLNA ÉS MÖZS POLGÁRAINAK LAPJA 2022. október

Jubileumi gála a Bartók kórus tiszteletére

Ötven éves a város zenei kultúrájának meghatározó együttese

Tolna legrégebb óta működő civil szervezete, a Mözsi Bartók Béla Női Kar ötven éves jubileumát nagyszabású gálaműsorral ünnepelték október elsején a Lovardában.

– A mözsi Bartók kórus a kezdeti „szabadidős” énekkarból a város zenei kultúrájának egyik meghatározó szereplőjévé vált. Hozzájárulva egy, a művészetet jobban értő és igénylő társadalmi közeg megteremtéséhez. – Többek között ezekkel a szavakkal méltatta Appelshoffer Ágnes polgármester a jubiláló kórust a gálakoncerten. A teltházas rendezvényen az együttes – Schmidt Zoltánné vezényletével, Bérces Emese zongorakíséretével – ízelítőt adott széleskörű repertoárjából. Írásunk a 2. oldalon.

Fotó: Németh István

Appelshoffer Ágnes (jobbra) köszönti a kórus vezetőit, Schmidt Zoltánnét és Rikker Józsefnét

Gondos gazdákat ismertek el

„Ha a környezet rendezett, rendben van a lélek is”

Kihirdették a „Gondos gazda – virágos porta” környezetszépítő verseny eredményét. A több év után idén újra kiírt pályázaton nyolcan vettek részt.

Fotó: Józsa Jácint

A Gondos gazda – virágos porta verseny idei résztvevői a városházán

– Nagyon köszönjük az élményt, amiben a virágos, rendezett porták gazdái részesítették a szemlebizottságot. Mindenki gondos gazdának bizonyult – mondta a „Gondos gazda – virágos porta” környezetszépítő verseny eredményhirdetésén Herczig Lászlóné, a Virágos Tolnáért és Mözsért Munkacsoport elnöke.

Mint arról korábban hírt adtunk, a képviselő-testület öt év után idén ismét meghirdette a versenyt, amelynek díjátadójára a szeptember 29-i testületi ülés előtt, a városháza dísztermében került sor.

Appelshoffer Ágnes polgármester is gratulált a gondos gazdáknak. Mint mondta, ő csak fotókat látott, de csodaszép kertekkel, remek ötletekkel találkozott. Úgy vélte, hogy a szép, rendezett környezet a tulajdonosnak és a városnak egyaránt nagyon sok pluszt képes nyújtani. Mint fogalmazott, akinek a környezete rendben van, annak valószínűleg a lelke is.

A versenyre nyolc pályázó nevezett. A családi ház kategóriában az első helyezett Buchműller Lászlóné lett, 2. Csőglei Gábor, 3. Kovácsné Papp Nóra illetve Knopfné Horváth Erzsébet. A társasház kategóriában Kovács Istvánné lett az első, a második Makó Zoltán. A nyertesek vásárlási utalványt, Gondos gazda – virágos porta 2022 feliratú táblát és oklevelet kaptak. Akik most nem nyertek, emléklapot vehettek át.

Fél évszázad a zene szárnyán

A Mözsi Bartók Béla Női Kar jubileuma

Ötvenedik évfordulóját ünnepelte a Mözsi Bartók Béla Női Kar október 1-jén, szombaton a Lovardában, teltház előtt.

Tolna legrégebben működő civil szervezete 50 éves lett. Ez még egy embernek is szép évforduló, hát még egy kórus életében. 1972-ben indult történetük, persze némi előzménnyel. Az egykori mözsi vegyeskórusból alakult a kizárólag nőkből álló kar. A közös éneklések szerelmesei gyorsan megmutatták, hogy ők nem csak egy szabadidejüket kellemesen eltöltő közösség, hanem magasabb célok felé is bátran törhetnek. Már két évvel megalakulásuk után első minősítő versenyükön ezüst minősítést szereztek. Innentől is csak felfelé vitt útjuk. Arany minősítések, majd egyházzenei kategóriában is arany, nemzetközi kórusversenyeken való megmérettetés, nem kis sikerrel. De koncerteztek a Vatikánban is, a Szent Péter Bazilika előtti téren. Sok száz fellépés itthon és külföldön, sok kitüntetés, díj.

Ezt a szép pályafutást köszöntötte a Mözsi Bartók Béla Női Kórus, jubileumi hangversenye alkalmából. Persze nem egyedül. A gálán felléptek a Fusz János Zeneiskola fúvósai, a zeneiskola gyermekkórusa és a kulturális központ Ad Libitum kórusa is, tisztelegve a neves elődd előtt. A műsorközlő dr. Rikker Emília volt.

Nem maradtak el a méltatások sem. Appelshoffer Ágnes polgármester köszöntőjében kiemelte, hogy a női kar fél évszázados működésére sohasem a vegetálás, hanem a virulás volt jellemző. Mindig készen álltak az új kihívásokra és példátlanul magas szinten voltak képesek ezeket teljesíteni.

Fotó: Németh István

Nagyszabású gálaműsorral ünnepelték a kórus születésnapját

Az előadás folyamán megemlékeztek azokról, akik nélkül a kórus nem működhetett volna. Az együttes első karnagya, Schmidt Józsefné Vali néni emléke előtt a kórus egy dallal tisztelgett. Az új karvezető, Schmidt Zoltánné Magdi immár 15 éve vezeti a társulatot, legalább ugyanolyan szinten, mint elődje tette. Természetesen nem maradhatott el Rikker Józsefné méltatása sem, aki a kórus alapító elnökeként a mai napig fáradhatatlanul dolgozik a Bartók kórus sikeréért. Megemlékeztek azokról a tagokról is, akik már nem lehettek velük. A mintegy két és fél órás gálát a köszöntések sora zárta. A kórusnak és vezetőinek az önkormányzat nevében Appelshoffer Ágnes adott át ajándékot.

Köszöntötte az ünnepelteket a Sárvári Pedagógus Női Kar, az Ad libitum kórus, a szekszárdi Gagliarda Kamarakórus, a Tolna Városi Nyugdíjas Egyesület, a szekszárdi Liszt Ferenc Pedagógus Kórus, a Szekszárdi Madrigálkórus, Mözsi Szabó Istvánné, valamint Bacsné Székely Sára és férje. A jubileum, alkalmából a kórus tagjai közül számosan kaptak elismerést a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségétől (KÓTA) is.

Link Judit

A Tolnai Katolikus Karitász Csoport és a Családsegítő Szolgálat
INGYENES ORTOPÉDIAI SZŰRÉST szervez
Időpont: **2022. október 19., szerda 14-16 óráig**
Helyszín: **Városi Sportcsarnok** (Tolna, Sport ui. 15.)
Dr. Vass Sándor ortopéd főorvos segítségével
felnőtt és gyermek gyógycipők felírására és elkészíttetésére van lehetőség
Előzetes bejelentkezés: **06-74/443-825,** munkaidőben
Szükséges iratok: személyi igazolvány, TAJ-kártya, közgyógy igazolvány (ha van). Közgyógy igazolvánnyal térítésmentes.

TOLNAI **HÍRLAP** **Tolna Város Önkormányzatának havonta megjelenő, ingyenes lapja**
Felelős kiadó: APPELSHOFFER ÁGNES polgármester, cím: Tolna, Hősök tere 1., tel.: 74/540-800.
Hirdetésfelvétel: STEINBACH ZSOLT, telefon: 06 30/65-03-023, 74/540-800.
Szerkesztőségi e-mail: thirlap@gmail.com, ISSN 1215-914x
Nyomdai munkák: Mediaworks Hungary Zrt. Nyomda –Veszprém 8200 Veszprém, Házgyári út 12.
Felelős vezető: Horváth Gábor. Megjelent 4750 példányban.

Az önkormányzat is takarékoskodik

Fájdalmas intézkedésekre is szükség van

Energiatakarékossági intézkedési tervet fogadott el a képviselő-testület a szeptember 29-i ülésén. Jelen állás szerint mintegy 350 millió forintot kellene megtakarítania a városnak.

Fotó: Józsa Jácint

A jövőben tolnai idősek klubjában (képünk) kapnak helyet a mözsi idősek klubja látogatói is

Az önkormányzatokat is súlyosan érinti az európai energiaválság. Más településekhez hasonlóan a tolnai képviselő-testület is megalkotott – első lépésként – egy olyan energiatakarékossági tervet, amelynek megvalósításával mérsékelni lehet a kiadásokat.

A tolnai önkormányzat és intézményei esetében jelen árakon mintegy 343 millió forint a becsült energia pluszköltség, amire egyelőre nincs anyagi fedezet.

Minden intézményt érint

A testület által elfogadott intézkedési terv minden, önkormányzat által fenntartott intézményre (cégre) kitér.

A Wosinsky Mór Óvoda teljes intézményére vetítve 25 százalékos energiamegtakarítást határoztak meg.

A Thelena Kft. által használt irodaépületben 20 százalékos energiamegtakarítást írtak elő.

Az egészségügyi intézményekben a várók áramhasználatát 20 százalékkal kell csökkenteni.

A városi sportcsarnokban aprítékkal fűtenek, így ott a gázfűtés magas költsége sem terheli a város kasszáját. A Sportszékház (és a Galéria) gázfogyasztását lenullázzák, az áramfogyasztást 20 százalékkal csökkentik. A Lehel utcai sportcsarnokot november elsejétől átveszi a tankerület, annak energiafelhasználása nem az önkormányzatot terheli.

A mözsi kirendeltség épületét és a mözsi iskola régi épületrészét téliesítik, a gázfogyasztást megszüntetik.

A kulturális központ és könyvtár esetében a MAG-Házban és a Lovardában 50 százalékos energiamegtakarítást kell elérni.

A tolnai civil házat a tényleges rezsiköltségek megtérítésével lehet használni.

A Szent Imre utcai iskolaépületet téliesítik, energiafelhasználás nem lesz.

A Családsegítő Központnak 25 százalékos energiamegtakarítást írtak elő. A mözsi idősek klubját bezárják, összevonják a tolnaival, utóbbi épület esetében 15 százalékos energiamegtakarítást kell elérni. A Garay utcai védőnői szolgálat esetében 25 százalékos az előírt energiamegtakarítás.

Az önkormányzati hivatalban szintén 25 százalékos energiaspórolást írtak elő.

A közvilágítás korszerűsítésével 44 százalékos megtakarítás érhető el. A díszkivilágítás megszüntetésével és a 23 órától hajnal 4-ig tartó időszakban a közvilágítás 70 százalékos csökkentésével tovább lehet spórolni.

Az intézményekben általában maximum 20 fokos hőmérsékletet lehet biztosítani. Kivéve az óvodákat és az időseket ellátó intézményeket, ahol 22 fok lehet a maximum.

Ha megvalósulnak az intézkedési tervben foglaltak, abból is csupán a költségnövekedés nagyjából fele fedezhető, további megtakarítások, illetve pluszbevételek szükségesek.

Négynapos munkarend a városházán

A testület az intézményvezetőket bízta meg azzal, hogy dolgozzák ki a dologi és személyi kiadások csökkentésének további lehetőségeit, a munkanapok esetleges átcsoportosítását. A városházán például már október elejétől négynapos munkarendet vezettek be. Emiatt a pénteki ügyfélfogadás csütörtökre kerül át: reggel fél nyolctól délig.

Appelshoffer Ágnes az ülésen jelezte, hogy munkacsoportot hoznak létre, amely további intézkedéseket készít elő. A testület ezekről október 17-i rendkívüli ülésén fog dönteni.

Van munka az olcsó fával

A vevő költségén, kétméteres darabokban szállítható

Szeptember közepén elindult a hatósági áras tűzifaprogram. Már júliusban és augusztusban is nagy volt a kereslet, de a viszonteladók csak az igényelt mennyiség kisebbik felét tudták leszállítani, mert annyit kaptak az erdészetektől. Erről Borda László tolnai tűzépes, aki húsz éve van a szakmában, így nyilatkozott:

A szerző fotója

Borda László (a kocsiban) húsz éve tűzépes

– Volt fahiány régebben is, rövidebb időszakokban, például, ha hirtelen leesett a hó, és nem tudtak a munkások bemenni az erdőbe, de most, két hónapon keresztül, csak a kért mennyiség egyharmadát tudtuk beszerezni. Ígérni semmit nem mertünk a vásárlóknak a szállítási időpontot illetően, és az ár is változó volt, attól függ, mikor, honnan sikerült tűzifát hoznunk. Miközben a kereslet nyáron a szokásosnak a háromszorosára nőtt, mert féltek az emberek, hogy a gáz nagyon drága lesz, vagy nem is lesz télen.

Egy mázsa hasított tűzifa ára akkoriban ötezer forint körül mozgott Tolna megyében. A hatósági ár aztán olcsóbb lett, de annál a szállítás és a darabolás a megrendelő feladatává vált. Az ország 21 állami erdőgazdasága – köztük a gemenci és a gyulaji – egységes áron adja a jogszabály megjelenése óta a tűzifát: a keménylombost 30, a lágylombost és a fenyőt 19 ezer forintért, köbméterenként. (Egy erdei köbméter 5-7 mázsát tesz ki.) Egy család tíz köbmétert igényelhetett. Az áru általában méteres vagy kétméteres darabokban szállítható el. Tehát van még vele munka – fűrészelés, aprítás –; ez az olcsó fa ára.

-Wy-

TESTÜLETI ÜLÉS

Október végére kész a bölcsőde

E hónap végére befejeződik az új városi bölcsőde kivitelezése. Egyebek mellett ez is kiderült a képviselő-testület szeptember 29-i ülésén.

■ Támogatta a testület Tolna Város Német Nemzetiségi Önkormányzata kérelmét a mözsi Német Alkotóház fejlesztésével kapcsolatban. A város a Szent István utcai épület felújításához 2 millió forintot biztosít, a költségvetés felhalmozási tartalékának terhére. Mindez a jelenlegi költségbecslés alapján 11,5 millió forintba kerül. Az alkotóház kialakításához a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi kapcsolatokért felelős Államtitkársága 8 millió forinttal járul hozzá.

■ Támogatta a testület a Virágos Tolnáért és Mözsért Munkacsoport faültetésre vonatkozó kérelmét. A város négy területén történne fásítás: a Lotz Károly utcában (16 db hársfa); a Bartók B. utcában a Lotz Károly és Gém utca között (sövény a szántás mentén); Mözsön a „Láma luk”-ban (42 db különböző fajtájú fa), a Gyárvégtelepen (20 db hársfa). Ez mindösszesen 1,663 millió forintba kerül.

Appelshoffer Ágnes polgármester azt mondta, hogy a fásítás olyan intézkedés, ami a klímaváltozás hatásait csökkenti, így a szigorú takarékoskodás mellett erre a célra mindenképpen érdemes költeni.

■ Az I. számú fogorvosi rendelő modernizálásához kért önkormányzati támogatást a fogorvosi ellátást biztosító Gyneco-Dent-2000 Kft. A testület döntött egy darab fogászati kezelőszék beszerzéséről. A berendezés becsült költsége 8 millió forint.

■ Ismét változik az I. számú fogorvosi körzet rendelési ideje, az alábbiak szerint: hétfő–kedd–szerda–csütörtök–péntek: 17^{00}–21^{00}.

A körzet tartós helyettesítését Dr. Ghalambor Parsa végzi, akadályoztatása esetén dr. Oszbach Richárd és dr. Sudár Anett helyettesíti.

■ Döntöttek a leendő városi bölcsőde alapító okiratának előkészítéséről. A bölcsőde hivatalos neve Tolna Városi Bölcsőde lesz. Az intézmény legfeljebb kettő, egyenként 14 fős csoporttal működhet.

A testület tájékoztatást kapott a bölcsőde kivitelezési munkálatainak aktuális állásáról. A kivitelező cég vezetője és a műszaki ellenőr is azt mondta, hogy a bölcsőde kivitelezési munkái a módosított október 28-i határidőre elkészülnek.

■ Értékesíteni szeretnék a tolnai vízmű egykori irodaházát. A régóta használaton kívüli ingatlan 13 önkormányzat közös tulajdonában van. A tolnai képviselő-testület úgy döntött, hogy kezdeményezi a közös tulajdon megszüntetését és az érintett tulajdonos önkormányzatok egyetértésével az irodaház értékesítését. Az épület ingatlanbecslő által kalkulált forgalmi értéke 25,3 millió forint.

■ Három, a Bem utca és a Szedresi utca között található kisebb földterület értékesítéséről is döntés született. A telkeket Bem utcai ingatlantulajdonosok használják., szeretnék megvásárolni. Az értékbecslés alapján mindhárom ingatlan értéke valamivel több mint félmillió forint. A testület az ingatlanok értékesítésével a gazdasági bizottságot bízta meg.

■ Módosították azt a rendeletet, amely az önként vállalt egészségügyi szolgáltatások díjszabásáról is rendelkezik. A módosítás szerint a vérvétel díja az eddigi 200 Ft-ról 500 forintra emelkedik alkalmanként, csakúgy, mint az életmód tanácsadás. A fizioterápiás szolgáltatás díja 400 forintról 1000 forintra nő alkalmanként, de ez a szolgáltatás október 1-jétől átmenetileg ismét szünetel. A korábbi díjak 2011 óta voltak érvényben, emelésük időszerű volt.

■ Megállapodást köt a város a faddi és a fácánkerti önkormányzattal a vérvételi szolgáltatás ellátásával járó költségek lakosságarányos vállalásáról. A jövőben csak a tolnai, faddi és fácánkerti lakosok vehetik igénybe ezt a szolgáltatást.

■ Elbírálta a Gazdasági és Településfejlesztési Bizottság az értékvédelmi pályázatokat. Ez alapján 3 tolnai magánszemélynek egyenként 400 ezer forint, egy tolnai magánszemélynek 200 ezer forint támogatást biztosít a város, helyi védettség alatt álló épületeik felújításához.

■ Támogatja a képviselő-testület, hogy Gerjen és Dunaszentgyörgy szennyvize a jövőben ne a tolnai, hanem a paksi szennyvíztisztító telepre kerüljön.

A Paks 2 beruházás miatt szükség van a paksi szennyvíztelep bővítésére. A számítások szerint olcsóbb és egyéb előnyökkel is jár, ha a fenti két település kiválik a tolnai agglomerációból és az egyébként is bővítendő paksi rendszerhez csatlakozik.

Ezzel a megoldással a tolnai telep terhelése kb. 20 százalékkal csökken. A Gerjenből és Dunaszentgyörgyről érkező szennyvizek jelenleg hosszú idő alatt jutnak el a tolnai telepre, közben gyakran berohadnak, és olyan gázok szabadulnak fel, amelyek szaghatást okoznak, illetve a szennyvízrendszer berendezéseit is károsítják. A távoli települések leválásával ez a probléma is megoldódik.

Átadnák a víziközmű vagyont

A képviselő-testület szeptember 15-i rendkívüli ülésén tárgyalt a víziközmű vagyon ingyenesen történő állami tulajdonba adásáról.

Megírtuk: a testület augusztusban – vita nélkül – már elfogadta a vagyonátadásról szóló szándéknyilatkozatot.

A rendkívüli mértékben megemelkedett energiaárak és az import anyagok drágulása milliárdos nagyságrendű plusz kiadást jelent, amit sem a szolgáltató, az ERÖV Zrt., sem a cég tulajdonos önkormányzatai nem tudnak finanszírozni. Emellett igen komoly felújításokra is szükség lesz a jövőben, és erre sem lenne forrása a tulajdonosoknak. Mindezek miatt lényegében nincs más ésszerű megoldás, mint átadni az ellátást és ezzel együtt a vagyont az államnak.

A szándéknyilatkozat elfogadása után a szeptember 15-i ülésen már konkrétan a vagyon átadásáról kellett dönteni. Ezen az ülésen hosszas vita volt a témáról.

Herczig Zoltán szerint mindenképpen a lakosság fizet, hiszen az „állam pénze” az emberektől származik. Úgy vélte, a megnövekedett költségek állam általi pótlását a vagyon átadása nélkül is meg lehetne tenni. Véleménye szerint a vagyon átadására azért van szükség, mert az így az államhoz kerülő víziközmű vagyont – amit jelentős részben a helyi lakosok befizetései is gyarapítottak – hamarosan magánkézbe tervezik adni. Az önkormányzat viszont óriási vagyonvesztést szenved el.

Dr. Rubics László szerint a hosszú évek óta rögzített ivó- és szennyvízárakkal (ld. rezsicsökkentés) az állam szisztematikusan kivéreztette az önkormányzati tulajdonban levő szolgáltatókat, olyan helyzetet teremtve, hogy az önkormányzatok kénytelenek legyenek átadni a víziközmű vagyont. Ami azonban minden bizonnyal előbb-utóbb magánkézbe fog kerülni, de a mostani árrögzítés nélkül. Elismerte, hogy kényszerhelyzetben vannak a tulajdonosok, ám úgy vélte, ez a döntés az önkormányzatra bízott vagyon elherdálását jelenti.

Appelshoffer Ágnes polgármester azt mondta, hogy érti a képviselők aggályait, de nincs más választás. Ha a város úgy döntene, hogy nem adja át a vagyont, akkor az állam kijelölne egy szolgáltató céget, a működéshez szükséges plusz forrásokat pedig az önkormányzatnak kellene biztosítania. Hangsúlyozta, hogy a víziközmű vagyon értelemszerűen helyben marad, így a lakosság szempontjából nem igazán érdemi kérdés, hogy állami, vagy önkormányzati tulajdonban van-e.

A képviselők 5 igen és 2 nem arányban szavaztak, így a határozati javaslat nem kapta meg a szükséges minősített többséget. A téma az október 17-i rendkívüli ülésen kerül ismét a testület elé.

Pillantás a határba

Az évszázad aszálya után használtak-e még az őszi esők?

Az időjárási szélsőségek időszaka van küszöbön, jósolják a klímakutatók. Hosszabb szárazságok után villámárvizek várhatók. Aminek csak a fele volt igaz az idén felénk. A hosszabb szárazság. Villám és árvíz, se együtt, se külön, még a közelünkben sem volt. Most esik. De kinek jó még ez? – kérdeztük meg a gazdáktól.

Pontos termésátlag-körképet írni, mire minden termény be lesz takarítva, majd csak a következő lapszámunkban fogunk. Jelen írásunk csak egy pillanatkép az eső áztatta határról, körülnézvén, hogy mi maradt az aszály után és, hogy minek használ még az eső. Első megszólítottunk Scheidler János agronómus, a Mözsi Mezőgazdasági Kft. termelésvezetője.

– Az eső, főleg egy ilyen aszályos időszak után, nem jön rosszkor. A kérdés csak az, hogy a tavasszal vetett kultúráknak használ-e még? Azok többségének ugyanis már nem. A kukorica és napraforgó táblák már befejezték a tenyészidőszakukat, nekünk azonban kint van még a szójánk és a cukorrépánk. A szója hozamát, és azt, hogy mennyit lendít még rajta a csapadék – mert lendít –, nehéz megjósolni, de hogy a cukorrépának áldás, az biztos. A répát különben háromszor meg is öntöztük a nyáron, ami után most már bízunk benne, hogy fogja hozni, ami tőle elvárható. Sőt, vele kapcsolatban még némi pozitív hatását is fel lehet villantani az aszálynak. Azzal együtt, hogy amikor nagyon kellett, tudtunk öntözni, a hosszabb száraz időszakok nem kedveztek a répa gombabetegségeinek sem, amik közt főleg a cerkospórát említeném, ami más években komoly ellenfél. Kukoricánknak e percben (beszélgetésünk szeptember 19-én zajlott, a szerző) a felét takarítottuk be, aminek egyharmadát a Szabadegyházi Szeszipari Vállalatnak adtuk el.

A kérdésre, hogy a többit érdemes-e lábon száradni hagyni, ilyen szárítási költség mellett, vagy inkább most levágni, a válasz az volt: nem biztos, hogy a lábon tartás a jobb megoldás. Egyrészt, mert egy csapadékos őszön nem szikkad kellően a kinti a kukorica, másrészt az sem mindegy, hogy hány fokról kell felfűteni a szárítót, ha történetesen téliesre fordul az idő.

Hogy minek használt még az eső? Az őszi talajmunkáknak mindenképp, amik nélkül a sziklakemény, kiszáradt földeken csak kínlódnának a gépek. A mostani esőknek köszönhetően sikerült megcsinálni a repce vetőmagágyát, ami nem csak elvetésre került azóta, de már szépen ki is kelt.

Fotó: Németh István

Scheidler János az ígéretesnek mutatkozó mözsi cukorrépa táblában

Óriási szórás a termésátlagokban

Utunk innen a tolnai Aranykalász Mezőgazdasági és Szolgáltató Szövetkezetbe vezetett, ahol, mint Fenyvesi Mihály elnök elmondta, náluk már csendes a határ. Ők már túl vannak a betakarításon. Tudtak volna mondani pontos számokat is, de azokat – egyeztünk meg – egy nagyobb egység részeként, majd a novemberi számban fogjuk közölni. A kukoricáról annyit mondott az elnök, hogy óriási volt a szórás a termésátlagok tekintetében, a víz jelenlététől függően. A hektáronkénti 9 mázsától a 105-ig minden akadt, megjegyezve, hogy a két szélsőérték közti átlagnál jobb években minimum dupláját termik itt a kukoricák.

A napraforgóval egy kicsit jobb volt a helyzet. Itt 9 és 34 mázsa közt volt a szórás, úgy, hogy a felső határban szinte teljesen megsült, míg a sziget viszonylag jól hozott. Mint megtudtuk, ők is túlvannak már 304 hektár repce vetésén, aminek jól jött az eső. Itt is zajlanak az őszi talajmunkák, amikről annyit, hogy a szövetkezetben már egyáltalán nem szántanak, ezt felváltotta a költséghatékonyabb és eredményesebb mélylazítás.

Hogy mit hoz a jövő? Erről legbeszédesebbek a műtrágya árak, amelyek közt egy mázsa pétisó 2021 tavaszán 7.200 forint volt, ami még azon az őszön 22 ezer forint lett. Mindez 2022 tavaszára 33 ezer forintról indult, hogy ez év őszére elérje a 41.500 Ft-ot. A búza vetőmag 14 ezer forint volt tavaly, az idén 26 ezer. Mindezt részben kompenzálják a megemelkedett terményárak, amikhez nem régi a hír, hogy máris itt van az ukrán napraforgó.

Vagyis az, hogy esik-e vagy sem, természetesen nem mindegy – foglalhatjuk össze –, de már rég nem egyedüli meghatározója a termények árának. **Ká**

Több ponton mérik a sebességet

Az ittas vezetésre is fokozottan figyelnek

Immár a város belterületén is több helyen, rendszeresen méri a gépjárművek sebességét a rendőrség – tudtuk meg a Tolnai Rendőrőrs parancsnokától Wiesner Csabától.

A rendőr alezredes elmondta, hogy eddig öt sebességmérési pontot jelöltek ki: a Bajcsy-Zsilinszky utcában és az Alkotmány utcában kettőt-kettőt, valamint a Szedresi utcában egyet. A tervek szerint hamarosan a Perczel Mór utcában is lesz sebességmérés, ahol a tapasztalatok szerint kevesen tartják csak be a sebességkorlátozást.

A mérési pontok meghatározása szigorú belső előírások alapján történik. A tolnai őrs szinte valamennyi rendőre tudja kezelni a traffipaxot, így ilyen szempontból sincs akadálya a rendszeres ellenőrzésnek. Az eszközöket a Szekszárdi Rendőrkapitányság biztosítja. Tolna belterületén általában heti 1-2 alkalommal lehet számítani sebességmérésre.

Az őrsparancsnok hangsúlyozta, hogy az ellenőrzéseknek nem a „pénzbehajtás” a célja, hanem a balesetmegelőzés. Az elmúlt években a lakosság részéről is számos jelzés érkezett a rendőrség felé, hogy célszerű lenne a sebességmérés a város belterületén is, mivel sok autós, motoros fittyet hány a szabályokra, és lakott területen belül is száguldoznak. Az önkormányzat forgalomszabályozási munkacsoportja is támogatja az ellenőrzés fokozását.

Wiesner Csaba hozzátette: az ittas vezetésre is fokozottan figyelnek a rendőrök városban. Az autósok egy-egy közúti ellenőrzés során számíthatnak arra, hogy meg is szondáztatják őket.

Megint jön a víz a holtágakba

A maximális szintig tervezik a pótlást

Szeptember 21-én megnyitották a Kutyatanyai-zsilipet, amelyen keresztül már folyik a víz a holtágakba.

A szeptember közepi esőzéseknek köszönhetően vált ismét lehetővé a Sió duzzasztásával a tolnai holtágak vízpótlása.

Beke Zsolt, a KDTVIZIG Tolna Megyei Szakaszmérnökségének vezetője érdeklődésünkre elmondta: a duzzasztás kezdetben még nem teljes értékű. Tekintettel kellett lenni ugyanis arra, hogy a Gemenc Zrt. a Sió árterében munkát végez. Miután ezek a munkák lezárulnak, tovább lehet duzzasztani a Siót, amelynek eredményeként a tolnai Déli- és Északi-holtágat a maximális üzemi vízszintig, 460-470 centiméterig tervezik tölteni.

Ebben az évben május-júniusban történt meg az első vízpótlás a holtágakba. Akkor 412 centiről indult a betáplálás. Az idei különösen száraz és forró nyár következtében őszre még alacsonyabb lett a holtágak szintje, mint a tavasz végén volt: a vízpótlás 393 centinél kezdődött szeptember 21-én.

Nem az ételek állaga volt a lényeg

A vándorlók harmadik lecsófesztiválja is jól sikerült

A vándorlók általában az esővel is dacolnak. A Vándorló Szépkorúak Baráti Köre is így tett az október elsején rendezett III. Lecsófesztivál alkalmával.

Az esemény reggelén még úgy is tűnhetett, hogy az eső elmossa programot, vagy ha ez nem is következik be, de a szabadtéren történő főzés közben a bográcsokba hulló égi áldás felhígítja a lecsókat. (A zsűri szerint tényleg akadt levesesebb lecsó, de ezt a véleményt nem minden résztvevő osztotta.)

A lényeg persze nem az ételek állaga volt, hanem hogy a baráti kör tagjai megint jó hangulatban töltsenek el együtt néhány kellemes órát.

Közel kilencven vendég vett részt az eseményen, amely szokás szerint a vándorlók vezetője, Zsinka János Festetich utcai háza előtt, az utcán felállított sátrak alatt zajlott. A harmadik fesztiválra, amely ezúttal az idősek világnapjára esett, meghívták a tolnai idősek klubja tagjait is. Az idősek napja kapcsán Bucher Andrea, a Tolnai Idősek Klubja vezetője mondott köszöntőt.

Öt bográcsban készültek a lecsók, amelyek között voltak hagyományosak, de a megszokottól eltérőek is. Utóbbiak közé tartozott a csirkemájas, valamint a cukkinis-csirkemelles változat is.

A zsűrizést idén a Családsegítő Központ vezetői-munkatársai (Székelyi Anikó, Bucher Andrea, Szalai Lászlóné) végezték. Értékelésük szerint a Tesók nevű formáció hagyományos, csípős lecsója volt a legfinomabb, így övék lett a vándor fakanál. Ezzel együtt valamennyi étel nagyon finom volt.

Ebéd után Izsák Károlyné és Strich Istvánné mondott verset, a baráti kör öröm-ének csoportja dalolt és egy kvízvetélkedő is zajlott, többek között volt kérdés a nagyfröccs összetételéről is. A baráti együttlét kitűnő hangulatban, este fél hétig tartott.

Fotó: Rühl Gizella

Olykor a bográcsoláshoz is kell az esernyő

Mozgalmas vándor-időszak

A vándorlókra a lecsófesztivál előtti időszakban is gazdag, mozgalmas program várt.

Szeptember 14-én Király József meghívásának eleget téve Bogyiszlóra kirándultak. A 36 fős társaság nagyobb része biciklivel, a többiek autóval mentek. Streer Tamás és felesége, Marika kalauzolásával megnézték a Bogyiszlói Néptánc Egyesület a helyi művelődési házban berendezett emlékszobáját. Csatlakozott hozzájuk Tóth István polgármester is, aki a falu történetéről beszélt. Meglátogatták a tájházat, és látták az idei aszály során szinte teljesen kiszáradt holtágat. Tagtársuk, Pilisi Istvánné vendégül látta a csapatot a bogyiszlói házában, majd Király József jelvénymúzeumát keresték fel. A túra utolsó állomása Doromlásson, Hauck Andorné (Mézes Gizi) tanyája volt, ahol paprikáskrumplit főztek.

Szeptember 18-án a Bárka Fesztivál főzőversenyén nyert ajándékprogramon vett részt nyolc egyesületi tag. A „Vidékjáró Terepjáró" túra keretében a szekszárdi szőlőhegy néhány nevezetességével ismerkedhettek Budavári Miklós idegenvezetésével, egy Tringa pincészetbeli borkóstolóval együtt.

Szeptember 21-én a szigetvári gyógyfürdőbe látogattak, ezen a programon 52-en vettek részt.

Nélkülük a város nem lenne az, ami

MESÉLŐ ÉPÜLETEK

Zsidó házak Tolnán II.

Előző lapszámunkban az egykor városunkban élt izraelita közösség épületeiben ránk maradt örökségét kezdtük számba venni. Mostani írásunkban folytatva ezt, kijutunk az Árpád utcából a központba, ahol – mint látni fogjuk – alig volt ház és üzlet, ami nem zsidó kézen volt.

Az Árpád utca 28. számú ház egy zsidó tulajdonú mészkereskedés volt, innen pár lépés Erszinger Pista bácsi cukorka kereskedése, akinek első felesége volt zsidó. A szomszéd házban, ahol később a Kurcz szabóság működött, volt a Müller szabóék háza. Nem csak méretes szabóságként dolgoztak, hanem a korszellemet meghaladva, egyfajta konfekció üzemük is működött itt. A munkaruha volt a fő profiljuk.

A Singer-sarok

A 33. számú ház, a későbbi illatszerbolt, majd gyógyszertár, szintén zsidó tulajdonú, gazdája nevét sajnos mára homály fedi. És itt érünk ki az idősebb tolnaiak által máig Singer-saroknak nevezett sarokra, amely – itteni üzletéről – egykori zsidó tulajdonosának nevét őrzi. Magát a házat és vele a vaskereskedést a nem zsidó, a Tolnáról később elköltözött Maixner család építtette. Tőlük az üzletet egy szekszárdi származású zsidó kereskedő, Singer Sándor vette meg. Ez a város egyik legjelentősebb vas- és festékboltja lett, amit a Népbolt idejében Ritt Antalné, „Terka" vitt sikeresen tovább. Sajnos Singer Sándor és családja is mártírhalált halt, örökségüket Sándor testvére, Miklós vette át, aki sebesülten ugyan, de hazajött a munkaszolgálatból. Ott szerzett bajával azonban ő sem volt hosszú életű. Halála előtt még megnősült, nevét Szögire magyarosítva. Felesége Steiner Sára, és annak első házasságából, 1944-ben született fia, Ungár László 1957-ig laktak itt, ami után kivándoroltak Izraelbe. László iskolaigazgatóként ment nyugdíjba, és máig tartja a kapcsolatot Tolnával.

A következő ház, a Presszó és a Béke étterem épülete is zsidó tulajdonú volt. Lőwy Mihály és Augenstein Tibor rőfős üzletei működtek benne. Tibor lánya, Magdolna volt vélhetően a legfiatalabb tolnai mártír, héthónaposan ment édesanyjával a gázkamrába.

Az 5-ös számú házban – ma Tantos zöldségbolt – Weltmann Ignác nyomdája működött. És itt jön egy nem zsidó ház, a Gyikos, később Schubert ház, ami viszont szomorú zsidó emlékeket őriz. Ide kisérték át a csendőrök a gettóból a kereszténynyé lett, de mentességet nem élvező zsidókat. Hárman voltak: Kunffy Károlyné, Balogh Brúnóné és Müller Aranka. Elhur-colásuk előtt egy nappal meggyóntatta és megáldoztatta őket az akkori plébános, Makray Lajos. Hogy mit tudott nekik mondani? A történelemírás nem párosulhat érzelmekkel, e sorok írója mégis szemlesütve áll itt meg egy pillanatra.

Archív fotó

Az egykori tolnai zsinagóga, a mai CBA udvarán

A tolnai zsinagóga

Innen egy háznyira állt a helyi zsidóság legfontosabb épületegyüttese, az udvarban a zsinagógával. Itt ma a CBA üzlet működik. A helyi kántor látta el Tolnán a sahter feladatkörét is, vagyis az állatok előírás szerinti levágását. Az épületben az imatermen kívül volt a rituális fürdő, a mikve, sőt egy időben zsidó elemi iskola is. De mindezeknél fontosabb a zsidó templom, amely 1914 és 1959 között állt itt. A zsinagóga kétszintes volt, mór stílusú, külön bejárattal a nőknek és a férfiaknak, ahogy odabent is elkülönülve foglaltak helyet, a földszinten a férfiak, a karzaton a nők. Az épület keleti tájolású volt, annak keleti szegletében a tóraszekrénnyel, a közelében pedig a felolvasó asztallal. Az utolsó tolnai kántor Friedmann Ármin volt, a samesz (templomszolga) pedig Berger Ábrahám. Az épületben nagyjából 280-300 ember fért el. Innen indult el a menet 1944. június 29-én, a vasútállomás felé.

A Magyar Izraeliták Országos Szövetsége 1959-ben eladta a templomot, amit aztán le is bontottak. A kántorlakásba a mártírhalált halt Krausz Rudolf egyetlen élve maradt utóda, Krausz Miklós kárpitos és a nem zsidó Szabó Imre asztalos költözött.

A következő házban lakott özvegy Stern Mórné, aki, a szóbeszéd szerint ékszereit és más értékeit a deportálás előtt a pincében lévő krumplija alá rejtette el. „Egyék meg a krumplimat, ha nem jönnék vissza!" – mondta sokat mondóan a házban lakó, sok gyermekes Frei családnak. Ők azonban nem nyúltak hozzá, így mindez a házban fosztogató orosz katonáké lett.

Ennek az utcának a folytatásában, kicsit kijjebb állt Adler Simon téglagyáros háza, ahogy innen visszafordulva, Mözsi Szabó István lakása helyén Krammer Miksa állatkereskedő lakott. Az innen nyíló Pajtatér első épülete, a volt Munkásotthon mellett Glancz Jakab üzlete volt.

Itt érünk vissza a főtérre, amelynek legimpozánsabb ingatlana, a későbbi 11-es Népbolt épületében a Schön Divatház volt. Schön Nátán és fia, Béla üzlete. Béla gyermekei a nevüket később Pajzsra magyarosították. A közelükben, a Kossuth Lajos utca 4. szám alatt Reichéket találnánk, az 5. szám alatt pedig, amelynek helyén ma iskola áll, a jómódú Trutzer család lakott. A 6. számú ház a Berger üvegeséké volt.

Zsidó ház volt még az iskola melletti emeletes épület is, amelyben később a Pakulár, Rencz, Csöglei, stb. családok laktak. Ez is a Schön (később Pajzs) család tulajdona volt. Pajzs Elemér Budapesten volt lapszerkesztő, felesége Farkas Kató, Csipetke nevű gyermekregényét a '30-as évek Tolnájáról írta.

Gyarmati Fanni nagyszülei

Egy utcával lejjebb, a Szent Imre utca 5. szám alatt nem hagyhatók ki Weisz Józsefék, akik Radnóti Miklós feleségének, Gyarmati Fanninak a nagyszülei voltak. Ugyanebben az utcában állt korábban a zsidó elemi iskola, amelynek egyik tanítója a fejszámoló művész, Pataki Ferenc nagyapja volt.

Innen a Duna felé tartva, a Garay utca sarkán találjuk Bloch Ármin vegyeskereskedését, aki a gettóban halt meg, és akinél, adatközlőnk, Steinbach Ferenc édesapja volt inas, majd segéd. És hogy mi őrzi még élénken a tolnai zsidó múltat? Hát a Dunán, a Stern-telep. A Stern család, fa- és téglakerekedése, amely ma a Tolnatext tulajdonában van. Ők, adatközlőnk dr. Stern Pál Miksa felmenői, akik a fát a komáromi nagybani fapiacon vásárolták, és a Dunán, tutajokba rendezve úsztatták le. A tégla a helyben bányászott agyagból készült. A Stern család egykori lakóháza is figyelemre méltó a közeli Fürdőház utcában, amelyet Stern Adolf 1883-ban vásárolt meg. Ma Ezer Szilvia tulajdonaként a Szilvia Panzió működik benne.

A Stern családból csak adatközlőnk édesapja, Stern Andor maradt életben, aki a háború után kötött házasságot Tanzer Erzsébettel. Az ő fiúk ezen írás egyik „tollbamondója", aki a köveknél sokkal értékesebbet őriz. A hagyományt. Egy hajdan volt, ízig-vérig tolnai, városunk életét nem csak anyagiakban, de szellemiekben is gazdagító közösség múltjának emlékét. Ami nélkül a mai Tolna – mint az épületek is mutatják – messze nem lenne az, mint amivé akkor lett.

Dr. Stern Pál Miksa – Steinbach Ferencné, Steinbach Ferenc – Koncz Ádám

Kis őszi zene a Duna-parton

Kellemes időben, vidám hangulatban

A Tolnai Ifjúsági Fúvószenekar (IFZ) adott koncertet szeptember 24-én a Duna-parton, a Tolna Város Német Nemzetiségi Önkormányzata által életre hívott Frühlingsmusik-Herbstmusik koncertsorozat soron következő állomásaként.

A német önkormányzat 2015 tavasza óta szervez ilyen programokat, egyet tavasszal, egyet ősszel, felváltva Tolnán és Mözsön. Ezúttal helyi együttes szolgáltatta az „őszi zenét” vasárnap délután, kellemes időben, az Alta Ripa Szabadidőparkban. Fülöp Mónika, a német önkormányzat elnöke köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, hogy a nemzetiségi önkormányzat és az ifjúsági fúvószenekar idén együttműködési megállapodást kötött, az önkormányzat is támogatta a zenekar idén nyári valenciai vendégszereplését.

A vidám hangulatú Duna-parti Herbstmusik-koncerten az IFZ indulókat, filmslágereket és egyéb népszerű feldolgozásokat játszott. Tari Gergely karmester arról is tájékoztatta a közönséget, hogy megtartották a „Mini IFZ” első próbáját, talán még az idén a publikum is hallhatja a kicsiket egy koncerten.

Fotó: Németh István

A Tolnai Ifjúsági Fúvószenekar adott koncertet

Örömtánc a Hősök terén, ötödször

Hogyan viszonyuljunk a családban a beteghez?

A szeptemberi Alzheimer-világnaphoz kötődő programon – a Hősök terén – az idén is ráirányították a figyelmet erre az idős embereket veszélyeztető betegségre. A város vezető háziorvosa néhány szakmai tanáccsal szolgált, a Szenior Örömtánc Csoport tagjai pedig műsort adtak.

A Szenior Örömtánc Csoport már öt éve iktatja be programjai sorába a Hősök terén való fellépést. A szeptember 21-ei Alzheimer-világnaphoz kötődik a rendezvény; az idén szeptember 27-én tartották meg. Ráirányították a figyelmet ismét erre a gyógyíthatatlan, de a betegre való odafigyeléssel, foglalkoztatással, mozgással, tánccal lassítható betegségre, az öregkori elbutulásra.

Először a város vezető háziorvosa, dr. Barna Györgyi köszöntötte a közreműködőket és az érdeklődőket. Arról beszélt, hogy a családban, a gyereknek illetve a házastársnak hogyan érdemes viszonyulni a demens beteghez. Kínos látni a leépülést, az esetenkénti agresszívvá válást, de az őszinteség, az odaadó gondoskodás és a szeretet sokat segíthet.

Ezután kezdődött a tánc, melyre alaposan felkészült a szépkorú hölgyekből álló, húsztagú csoport, Kákonyi Bertalanné vezetésével. **-Wy-**

Dr. Barna Györgyi köszöntötte a táncosokat és az érdeklődőket

A szerző fotói

Örömtánc a városháza előtt

Szüreti mulatság az Eötvösben

Beküldött fotó

Az 1. A osztály csapatfotója a szüreti mulatságról

Ünnepi díszbe öltözött az Eötvös iskola szeptember 29-én. Ekkor rendezték a suli szüreti mulatságát.

Szőlő, gesztenye, dió, sütőtök. Többek között ezekből – a diákok és szüleik által összegyűjtött – őszi terményekből készültek a különleges dekorációk, amelyekkel feldíszítették az iskola udvarát a szüreti mulatságra. Ennek köszönhetően gyönyörű látvány fogadta az eseményre érkező vendégeket. Ráadásul az időjárás is megkegyelmezett a rendezőknek, hiszen a rendezvény ideje alatt éppen nem esett az eső.

A program a zenekar, a Party Cafe érkezésével indult. Közös éneklésre hívtak minden osztályt, különösebb unszolásra nem volt szükség. A ráhangolódás után következett a 4. osztályosok műsora, amelynek fő momentuma – a bíróné szerepében – Lehőcz Lilla kikérése volt. „Bíró urunk”, Soponyai György büszkén kérte ki választottját. Ezután versekkel, dalokkal, szüreti csúfolóval és szüreti táncokkal kedveskedtek az ünnepelt párnak és a vendégeknek a szebbnél szebb népviseletbe öltözött gyerekek.

Az össztánc során elroptak néhány csárdást, amihez a fáradhatatlan zenekar húzta a talpalávalót.

A rendezvény zárásaként a szüreti felvonulás következett. A bírónak, a bírónénak és a kisbírónak még sétálnia sem kellett, hiszen ők egy nagyon szépen feldíszített hintóra ülhettek. Néhány szerencsés diák pedig lovas kocsin élvezhette a felvonulást. Őket egy lelkes csikóslány követte, aki mindvégig csattogtatott ostorával. Mögöttük pedig felsorakoztak az osztályok, szebbnél szebb táblákkal, dekorációkkal. A menethez a megjelent vendégek és a zenekar is csatlakozott.

Az iskolába visszaérve a pedagógusok számára folytatódott a mulatság, a lelkesen „túlórázó” Party Cafe biztosította a fergeteges hangulatot.

A nagysikerű rendezvény valamennyi közreműködőt dicséri, de elsősorban a főszervező pedagógusokat: Karácsonyné Balogh Anikót és Majtényi Hedviget.

TOLNAI KULTURÁLIS KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR

OKTÓBERI PROGRAMOK

• **Október 11.** kedd 9.00 óra: Aprócikk vásár.

• **Október 21.** péntek 17.00 óra: Az 1956-os forradalom és szabadságharc tiszteletére rendezett **városi ünnepség** Tolnán, a Hősök terén.

• **Október 24.** hétfő 9.00 óra: Aprócikk vásár.

NOVEMBERI ELŐZETES

• **November 12.** szombat: **Lemez-Lovarda** party.

• **November 15.** kedd: 9.00 óra: Aprócikk vásár.

• **November 16.** szerda: Déryné program: **János vitéz.**

• **November 21.** hétfő: Tolnai Nyugdíjas Szabadidő Klub bálja.

• **November 28.** hétfő 9.00 óra: Aprócikk vásár.

SPORT

• **Modern tánc:** kedd, péntek 17.00 óra

• **Ritmikus gimnasztika:** hétfő, csütörtök 16.00 óra

• **Röplabda:** kedd, csütörtök 15.00 óra

• **Sakk szakkör:** hétfő 16.00 óra

• **Sakk klub:** csütörtök: 17.00 óra

Sakk szakkör és **sakk klub** indul a Tolnai Kulturális Központban, melyre szeretettel várnak minden érdeklődőt. Foglalkozásvezető: Dombi Tinódy László. Érdeklődni lehet: a 74/445-873-as számon a szakkör vezetőjénél.

TÁP-TAKARMÁNY BOLT
➔ PURINA TAKARMÁNYOK TELJES VÁLASZTÉKA
➔ SZEMES TERMÉNYEK KEDVEZŐ ÁRON!
➔ TAKARMÁNYOK HÁZHOZ SZÁLLÍTÁSA
➔ KUTYA-MACSKA TÁPOK és HALCSALIK forgalmazása
ELŐNEVELT CSIBE, KACSA ÍRATHATÓ!
RÁNTANI VALÓ CSIRKE, TYÚK, KAKAS RENDELHETŐ!
FELKL MÁRTON Tolna, Kodály u.18.
Tel.: 74/441-468, 06/30-3700-427
Nyitva tartás hétfőtől-péntekig:
délelőtt: 7-10 óráig, délután: 15-17.30-ig,
szombat délelőtt: 7-10 óráig

MAG-HÁZ Tolna

OKTÓBERI PROGRAMOK:

● Bacsné Székely Sára **„Színek, fények, arcok”** című festménykiállítása megtekinthető október 28-ig.

● **Október 21.** péntek 15.00: Bűnmegelőzési és tűzvédelmi tájékoztató előadás a Vándorló Szépkorúak Baráti Köre szervezésében.

NOVEMBERI ELŐZETES:

● **November 4.** péntek 17.00: Sztancsik József szoborkiállítása.

HETI RENDSZERESSÉGGEL MŰKÖDŐ PROGRAMOK:

Csacska Macska babafoglalkozás: (kedd 9.30)
Szenior Örömtánc: (kedd 14.00)
Vándorló Szépkorúak Baráti Körének kórusa: (kedd 16.00)
Ad Libitum kórus (kedd 18.00)
Pilates (kedd-csütörtök 19.00)

A programokkal kapcsolatban érdeklődhet: 74/540-117.

A MÖZSI MŰVELŐDÉSI HÁZ PROGRAMJAI:

OKTÓBERI PROGRAMOK:

• **Október 4.** kedd 18.00 óra: Déryné program: **Hoztam valamit a hegyekből** – Tóth Auguszta önálló estje.

• **Október 22.** szombat: Jótékonysági iskola bál.

• **Október 18.** kedd 18.00 óra: Déryné program.

NOVEMBERI ELŐZETES:

• **November 5.** szombat 10-12.00 óráig Társasjáték klub.

ÁLLANDÓ PROGRAMOK:

• Hétfő 18.00 órától: Country-tánc

• Kedd 18.00 órától: **Német nemzetiségi tánc**

• Csütörtök 10.00 órától: **Senior örömtánc** • 18.00 órától: **Mözsi német nemzetiségi kórus próbái**

• Minden páros héten, pénteken 9.30-tól: **Tolna-Mözsi Baba Klub**

A programokkal kapcsolatban a 74/440-450-es számon lehet érdeklődni.

Kék minden árnyalatban

Képekben elmesélt élmények

Kékesi Anita a Csingilingi Barkácsműhely tavaszi ovis kiállítása után ezúttal saját műveivel mutatkozott be a közönség számára a MAG-Házban.

Kékesi Anita, az Aprajafalva Óvoda pedagógusa nemcsak a gyerekekkel közösen ragad szívesen ecsetet, hanem ha teheti, szabadidejében is hódol a festészetnek, ezen kívül újabban a fotózásban is egyre nagyobb örömét leli. Alkotásaiból szeptember 9-én Tolnán, a MAG-Házban nyílt kiállítás. A tárlat a színeket tekintve elsősorban a kék különféle árnyalatainak megragadása köré szerveződik, mivel Anita kedvenc témájának a víz és az ég különféle ábrázolásai számítanak. Ihletet elsősorban a természetben tett kirándulások és kerékpározások során merít, az idilli tájakat, jellegzetes épületeket pedig legtöbbször fotók formájában is megörökíti. A MAG-Ház galériájában látható anyag különlegességét is éppen az a kétféle képalkotási mód adja, hogy a festmények mellé felkerültek a falra a mintaként szolgáló fényképek is.

A megnyitó Mészáros Rebeka énekével kezdődött. A zenés felvezetőt Harsányiné Erményi Zita, az alkotó korábbi középiskolai tanárának beszéde követte, aki először felidézte diákja első szárnypróbálgatásait, majd a tárlat kapcsán a képekből áradó „nyugodtságra” hívta fel a figyelmet, ami szemlélődők számára is feltöltődéssel szolgálhat. A megnyitó végén jelenlegi munkatársai és egykori tanárai egyaránt elhalmozták gratulációikkal a művészt a szülővárosában rendezett első önálló kiállítása alkalmából.

J.J.

A szerző fotója

Kékesi Anita (balról a harmadik) kollégái körében a megnyitón

Több mint fél évszázada veri a vasat

Hetvenéves az utolsó tolnai kovács

Az utolsó kovács Tolnán, de az országban sincsenek már sokan e mesterség képviselői. A hetvenéves Dohóczki János rendszeresen már nem dolgozik, csak szakmaszeretetből vállal el néha egy-egy kisebb munkát.

A szerző fotója

Dohóczki János klasszikus módon, hagyományos szerszámokkal dolgozik

Klasszikus módon dolgozó kovács már nagyon kevés van az országban. A kevesek egyike a tolnai, hetvenéves Dohóczki János. A nyolcadik osztály elvégzése után szegődött el inasnak – az akkori lakóhelyén, Kölesden –, és azóta veri az üllőn a vasat. Alapvetően kalapácsokat, fogókat, kéziszerszámokat használ. Flexet és más modern, elektromos eszközöket csak elvétve. Befűti a műhelyében a kemencét, áttüzesíti, megmunkálhatóvá hevíti az anyagot.

– Nagyjából kilencszáz fokon kovácsolható jól a vas – mondja –, 1200 fok körül már deformálódik, olvadni kezd.

Elképesztő mennyiségű fémet munkált meg a tolnai iparos az elmúlt több mint fél évszázad során. Kerítéseket, kapukat, ablakrácsokat, korlátokat, hófogókat készített, magán- és középületekhez. Van egy kis mobil kohója, amivel mesterség-bemutatókat is tartott, kézműves vásárokon. A járvány előtti években pedig a kölesdi iskolában volt szakköre, ott rakta meg a tüzet, s készített apróbb tárgyakat a tanulókkal együtt.

– A vegyes tüzelőanyag a jó – hangsúlyozza –, a szén vagy a koksz magában nem az igazi, csak faszénnel vegyítve. Ilyenkor nyáron a barackmag is megteszi, az is úgy viselkedik, mint a faszén.

Kevesen tudják, hogy nemcsak forrón formálja a kovács az anyagot; hidegen is. Befog a satuba mondjuk egy ujjnyi vastag, 12×12 milliméteres átmérőjű fémszálat, függőlegesen, ráhúz egy speciális, kétkezes fogantyút, és tekerni kezdi. Így jönnek létre a csavart minták.

– Ha egy kerítésben van 50-60 ilyen elem – mutatja –, igencsak megizzasztja az embert, mire elkészül vele. Ezt nem kajakból kell húzni, mint a bicepszre gyúró srácok csinálják, hanem teljes testből. Egy-két nagy vagányt, aki az utcákon szétrugdossa a szemétgyűjtőket és derékba töri a kisfákat, szívesen elhívnék ide, hogy bontakozzon ki!

Kisebb munkákat még vállal, de az aktív, mindennapos kovácsolást 6-7 éve befejezte. Néhány készülő díszrács és kerítéselem látható a műhelyében, valamint egy rostalemezből kivitelezett PET-palackkupak gyűjtő edény, ami közterületre kerül majd, Kölesden.

– Folytatás? – gondolkodik el. – Nem tudom, hogy lesz. Két lányom van, és a hét unokából is öt lány. Mindkét vőm agrárvállalkozó, a két fiúunokát is az érdekli. Tizenévesen már traktort vezetnek. De ki tudja? Hátha megtetszik nekik idővel a kovácsmesterség is!

Wessely

Móni, Tóni és a kis harmonika

A kilencedikesek nyerték az idei gólyaavató versenyt

Szeptember utolsó péntekje a hagyományokhoz híven a gólyaavató napja a tolnai gimnáziumban. Ilyenkor válnak a kezdő évfolyamok tanulói az iskola teljes jogú tagjaivá, amikor leteszik a gólyaesküt. Idén 55 tanulót avattak a végzősök.

Fotó: Weisz Péter

A kilencedikesek és Tóni tanár úr

A fiatalabb gólya osztály, a 7.a azt az előzetes feladatot kapta, hogy tagjai a nagy napon öltözzenek idős embernek/asszonynak. A másik kezdő osztálynak, a 9. b-nek pedig – az ismert rajzfilm alapján – mignonokká kellett átlényegülniük. Plusz pontot ért, ha az osztályfőnökök is részt vesznek a játékban, ezzel a lehetőséggel mindkét pedagógus – Lasányi Mónika és Rottler Antal is – élt.

A kezdő dal a címben megidézett egykori sláger volt, amelynek dallamára diákjaik gyűrűjében perdültek táncra az osztályfőnökök. A feladatok között voltak ismerős és új kihívások: harisnyás ügyességi játék; ki mit tud – az intézmény tanáraival és diákjaival kapcsolatos kérdésekkel; zsákbamacska – 20 tárggyal, amelyet csak érinteni lehetett, úgy kellett kitalálni, mi az; tojásadogató verseny; fizikai erőt igénylő csoportos feladat, ahol 4 diáknak kellett egymás combjára feküdni körben, magukat minél tovább megtartani.

A legjobban idén is a táncokat várta a közönség, egy több dalból összeválogatott remixre kellett koreográfiát készíteni, amelyre hetek óta készültek a gyerekek. A végzősöknek írt dicsőítő ódák is nagy sikert arattak. Az előzetes feladatok között szerepelt még sütemény készítése, ezzel kedvezőbb pontozást lehetett elérni a zsűrinél, amely idén is két pedagógusból és a végzős osztályok két-két tagjából állt.

A diákönkormányzat, a végzős osztályok és osztályfőnökeik által szervezett rendezvény fénypontja az eskütétel volt. Féllábon állva, citromlevet kortyolva mondták a gólyák a szöveget, ezzel mindenki a Tolnai Szent István Katolikus Gimnázium teljes jogú tagjává vált. Mindkét osztály kitűnően oldotta meg a feladatokat. Ebben az évben a 9. b nyerte a nemes versenyt, a hetedikesek csak néhány ponttal maradtak le tőlük.

DuGa

Harangszó

Ha nem lesztek olyanok…

Egy ismerősöm új lovat vett pár hete. Nagy esemény ez egy családban, főleg az olyanokban, mint náluk, ahol a ló nem státusz-szimbólum, nem sporteszköz, vagy ami még ennél is roszszabb, kupeckodás tárgya. Hanem munkatárs. Fogatba való. Az ilyen lovat előtte jól meg kell nézni, hiszen idomítottsága, ereje, munkabíró képessége, vérmérséklete nagyban meghatározza használhatóságát, ami mellett a kora sem mindegy. Különösen az olyan esetekben, mint itt, ahol a gazda is elmúlt már hatvan éves. Mert ahogy mondta is, ha beválik, lovai listájának végén bizonyára ez lesz már az utolsó. Hát jól megnézték, az árát is tisztességgel kialkudták, és ahogy kell, a kocsi farához kötve, hazavitték.

És itt kezdődött a baj. Mert hiába volt erős, fiatal és mutatós, hiába dicsérte mindenki az utcán, a házban és a ház előtt, ha a ló az udvarba érve a világ minden kincséért sem akart új helyére, az istállóba bemenni. Az ajtóban megmakacsolta magát, fejét felszegte, és se könyörgésre, se kényszerre nem lépte át a küszöböt. Ott jártamkor már kifogytak a szép szóból, húzták-vonták szegény párát, még engem is beállítottak a fara mögé, tolni az istenadtát, de mindhiába. Nem és nem! A ló ágaskodott, prüszkölt, táncolt, izzadt – és ellenállt.

– Nekem mennem kell – mondtam az erőlködés pillanatnyi szünetében gyorsan, tartva attól, hogy még drasztikusabb kényszerítő eszközök használatának is tanúja lehetek, és elsiettem. Pár órára rá, amikor visszatértem, a ló már békésen ropogtatta bent a jászol előtt a szénát.

– Hogy hozták be? – kérdeztem nagy szemeket meresztve, mivel biztos voltam benne, hogy ez a ló akkor lesz majd újra istállóban, ha építenek köréje egy újat.

– Nem mi – mutatott harmadik osztályos fiú unokája felé a gazda –, ez a gyerek, ez e. Ez vitte be. Tisztára egyedül.

– ???

– Úgy, hogy fogott egy kis műanyag lavórt, abba zabot hintett, majd a ló orra elé tartva, szépen besétált vele.

*

A másik ismerősöm kutyát ígért kis unokájának. El is mentek a kutyamenhelyre, ahol több tucat kutya közül válogathattak. Hát nem volt könnyű. Voltak szebbnél-szebb kutyusok, erősek és ügyesek, egyik-másiknak még jó papírja is volt a származásáról. De nem, az unokának egyik sem tetszett. Végül megálltak egy szálkásszőrű tacskó előtt, amelyik koszos, kócos, és mint a görcs, olyan sovány volt. Az egész kutyából csak a nagy szemei látszottak. A gyerek hosszasan nézte, majd így szólt:

– Ezt vigyük haza mama. Ennek van a legnagyobb szüksége ránk.

És hazavitték.

Avagy nem ezekre mondta Jézus: ha nem lesztek olyanok, mint ez a gyermek, nem mehettek be a mennyek országába?

ká

Idén is lesz jótékonysági árverés

Még nagyobb szükség van a segítségre

A 2020-as és 2021-es, nagy sikerű akcióhoz hasonlóan idén is rendeznek jótékonysági árverést, a Tedd szebbé a karácsonyt! program keretében.

A Tolnai Családsegítő Központ szervezésében, további nyolc helyi civil szervezet, illetve intézmény

Fotó: Családsegítő Központ

Néhány tétel a felajánlott értékek közül

összefogásával zajló akció során a vállalkozások, magánszemélyek által felajánlott értékekre lehet majd licitálni az interneten. Az így összegyűlő pénzből hátrányos helyzetű gyerekeket, családokat, időseket fognak megajándékozni.

Ez a fajta jótékonysági akció nagyon sikeres volt az elmúlt két évben, amikor a Covid-járvány nehezítette az emberek életét. Mindkét évben több mint egymillió forint gyűlt össze. A felajánlásokra, adományokra idén, az egekbe szökő megélhetési költségek miatt talán az eddigieknél is nagyobb szükség van.

Szeptember végéig lehetett megtenni a felajánlásokat, lapzártánkig 218 olyan „tétel” érkezett, amelyekre majd licitálni lehet, de még vártak további felajánlásokat is. Az addigi 67 adományozó jellemzően tolnai és környékbeli vállalkozások, magánszemélyek közül került ki.

Az internetes árverésre idén november 9-től november 16-ig kerül sor. Licitálni az erre a célra létrehozott, Jótékonysági árverés 2022 elnevezésű Facebook csoportban lehet majd.

ÁRNYÉKOLÁS-TECHNIKA
REDŐNY (műanyag, alumínium, fa),
RELUXA,
SZALAGFÜGGÖNY,
FIX/MOBIL SZÚNYOGHÁLÓ,
NAPELLENZŐ,
HARMONIKAAJTÓ,
ALU- ÉS MŰANYAG PÁRKÁNYOK
KÉSZÍTÉS - JAVÍTÁS
UJVÁRI RÓBERT
Tolna, Wosinsky u. 4.
Tel.: 74/441-477, 20/35-54-368

Néha potyognak az acéltüskés elemek

Elengedett a riasztó ragasztója

Időnként elenged a ragasztó, és a galambriasztó rendszer elemei a járdára, az útra pottyanhatnak. Ez az arra járóknak és az autógumiknak nem tesz jót.

A galambriasztó rendszerek elemeit templomok, irodaházak, sportlétesítmények magasan lévő párkányain, kiszögelésein helyezik el. Ebből adódóan ki vannak téve az időjárási viszontagságoknak – eső, hó, szél, fagy, napsütés –, s ezért időnként felülvizsgálatra, javításra szorulnak.

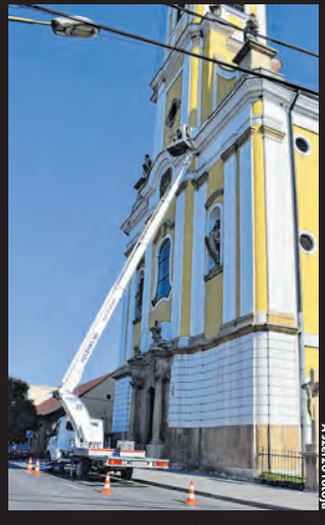

A szerző fotója

Munkálatok a tolnai templomnál

A tolnai templomnál is végeztek ilyen javítást nemrég. A Ravasz Csaba plébánostól kapott tájékoztatás szerint itt-ott elengedett a ragasztó. Pár tüskés elem a járdára esett, ami a gyalogosok és az autógumik számára is veszélyes lehet.

A helyszínen dolgozó emelőgép-kezelő, Kiszl Tibor elmondta: két éve rakták fel a galambriasztókat, s bár a legjobb ragasztót használták, így is akadnak garanciális és garanciaidőn túli javítások. A paksi cég az egész ország területén dolgozik. Öt éve foglalkoznak ilyen munkákkal. Bevált és elfogadott módszer ez a középületek és közvetlen környékük tisztántartására. Legutóbb az atomvárosban, az ASE-sportcsarnoknál telepítettek acéltüskés galambriasztó rendszert.

-Wy-

Egy bagollyal gazdagodott a könyvtár

Hatvancentis, hatvankilós alkotás

A tudós bagoly a tudás színhelyére röppent. A könyvtárhoz. Bár ezt a röppenést helyesebb szállításnak nevezni. Lévén a madár kőből. Alkotója, Freund Antal ajándékozta a könyvtárnak.

Bagoly a vakablakban. A tolnai származású (Szekszárdon élő) szobrász, Freund Antal felajánlotta egy alkotását a tolnai könyvtárnak. Stílszerűen egy baglyot.

– Épphogy megtanultam olvasni – emlékszik vissza –, beiratkoztam a könyvtárba. Ennek már hatvan éve. Az első kikölcsönzött könyvek egyike volt a Jelky András kalandjai. Később, a legelső bronzszobrom ennek a történetnek a főhősét ábrázolta.

A tolnai könyvtár időközben, 2015-ben új helyre költözött, a MAG-Házba. Ezt az épületet díszíti a szobor, mely az alkotó és a könyv hatvan évvel ezelőtti randevújának emlékére is utal. Hatvan centi magas, hatvankilós, vörös mészkőből faragott mű.

Freund Antal egy ideig fogtechnikusként dolgozott, s amíg kötött a gipsz, „mellesleg” szobrászkodott. Nyugdíjasként már minden idejét a művészetnek szentelheti.

Nagy Krisztina könyvtáros mutatja a kőbaglyot

A szerző fotója

Ír is, főleg röpke bölcseleteket, aforizmákat. Tőle származik az a ma már közszájon forgó mondás, hogy „A szobrász dolga roppant egyszerű: ránéz a kőre, meglátja benne az alkotást, és lekaparja róla a fölösleget”. **-Wy-**

TOLNAI KORNYIKA

Történelmi személyiségek távoztak

Nagy-Magyarország, Nagy-Szerbia, Nagy-Oroszország és a napóleoni Franciaország. Minden nemzet azt a történelmi időszakot tekinti igazságosnak és visszaállítandónak, amikor a legnagyobb foltként jelenhetett meg a térképen.

Augusztus 30-án elhunyt Mihail Gorbacsov, aki a népek önrendelkezési jogát fontosnak tartotta. S a felkínált lehetőséggel éltek is a szovjet tagköztársaságok. Széthullott a birodalom. Oroszország így sem maradt kicsi, de az utolsó szovjet pártfőtitkár csak külföldön volt népszerű, otthon nem. Mert zsugorodott a folt. Mert levezényelt egy hadakozásmentes átmenetet. És ez annyira embertelen! A homo sapiens a családtagjaival, rokonaival, szomszédjaival, munkatársaival is állandó harcban áll. Hát még a más nemzethez, kaszthoz, rasszhoz tartozókkal! „Az ember célja a küzdés maga!”.

Az olasz egység megteremtője Viktor Emánuel volt, a német egységé Bismarck. Ünnepelték őket, mert a sok kis folt helyét egy nagy vette át a térképen. Gorbacsovnál másként változott az ábra.

Mint tudjuk, ő maga is rendelkezett egy folttal: egy nagy anyajeggyel a homlokán. Sokak szerint megjelölt, kiválasztott ember volt. Kitárta a világra nyíló ablakokat 1985-ben, meghirdette a lendület és a nyitottság politikáját. Emellett a béke, a nukleáris leszerelés apostolának is tekinthető. Most hát itthagyta a földi létet, s a mennyei kávéházban odaülhet Mahátma Gandhi és II. János Pál asztalához.

Alig több mint egy héttel később, szeptember 8-án halt meg a brit királynő, II. Erzsébet. Számok: 96 éves volt, és több mint hetven éven keresztül, 1952 februárja óta uralkodott. Amikor trónra lépett, Churchill volt az angol miniszterelnök, s az évek során 15 személyt nevezett ki erre a posztra, legutóbb, két nappal a halála előtt, Liz Trusst. Találkozott uralkodókkal, pápákkal, állam- és kormányfőkkel, köztük 13 amerikai elnökkel, Trumantól Bidenig.

A brit világbirodalomnak formálisan még ma is a része Ausztrália és Kanada. De már korántsem a régi a pompa. Sok gyarmatot elveszítettek, például Indiát a II. világháború után, s a legutóbb, 1997-ben, Hongkongot. Napjainkban a Föld 195 országából 44 monarchikus berendezkedésű, melyek 29 uralkodóhoz tartoznak. Királyságok, császárságok, nagyhercegségek. Nagy-Britannia, a Brit-szigeteken kívül 14 terület fölött rendelkezik ellenőrzési hatalommal.

Nagyot fordult a világ, 150-200 évvel ezelőtt még szinte minden országban koronás fő volt a hatalomgyakorló. Aztán elkezdték feltenni a kérdést az alattvalók maguknak és egymásnak, hogy akarják-e a munkájuk, az adójuk egy részét arra fordítani, hogy egy család luxus körülmények között élhessen. És forradalmi módon változott a statisztika.

A királynő halálakor rögtön megindultak a találgatások: meddig marad még monarchia Britannia? II. Erzsébet népszerű volt, de mi vár az utódra, aki III. Károly néven került a trónra? Az utolsó magyar királyt IV. Károlynak hívták…

Wessely

Zerkó, Attila törpéje

Cserna Szabó András nem visszafogott stílusáról ismert. Mindig feszegeti az irodalom határait. Legújabb könyve, bár történelmi korszakban történelmi eseményeket dolgoz fel, rendhagyó és meghökkentő, főként azok számára, akik először szembesülnek stílusával.

Mi is ez a könyv? Ókori pikareszkregény, ókori road movie, történelmi tabló és annak paródiája? Azt hiszem, mindegyik. A kerettörténet egyébként ismerős lehet. Egy öregedő berber törpe jóféle bor és korianderes báránypecsenye mellett átélt történeteivel szórakoztatja a száját tátó kocsmai közönséget. Van mit mesélnie. Egy apokalipszisa felé száguldó korszak krónikása ő, birodalmak tántorognak pusztulásuk felé vér és mocsok közepette. Szemtanúja volt a Hun Birodalom felemelkedésének, a vandálok pusztításának Afrikában, a Bizánci Birodalom, Róma és a hunok harcainak, a viszonylagos béke megtartására irányuló diplomáciai erőfeszítéseknek, mindennek, ami az V. században megesett. Sok minden volt Zerkó. Fiatal korában rabszolga, majd gazdája amolyan élő házi istenségként tartotta, Priapuszként, aki tudvalevőleg törpe volt nagy szerszámmal. De volt udvari bohóc, féltett túsz a vandáloknál, börtöntöltelék, cirkuszi látványosság és hímringyó. Nagyurak játékaként megélte a korszak fontos történéseit, mindig a kisember, az áldozat szemszögéből látta az eseményeket. Cserna Szabó András nem szépít regényében, nem idealizál, azzal próbál szembesíteni, amilyen lehetett ez a világ.

Cserna Szabó András Zerkó, Attila törpéje című könyve a tolnai könyvtárból kikölcsönözhető. **Link Judit**

Harmincöt éve alakult az egyesület

Az egyik legrégebb óta működő tolnai civil szervezet, az 1987-ben alakult Tolnai Nyugdíjas Szabadidő Klub fennállásának 35. évfordulóját ünnepelte.

Fotó: Józsa Jácint

A klub jelenlegi vezetősége és a korábbi elnök (jobbra) a jubileumon

A jubileumot szeptember 16-án rendezték a Mözsi Művelődési Házban. Az eseményt Csóka Jánosné elnök szavai nyitották meg. A szervezet vezetője többek között elmondta, hogy a szabadidő klub 11 fővel indult, az első elnök Barina Józsefné volt. Tőle egy év után vette át a stafétabotot Pálfi Rezsőné, aki nem kevesebb, mint 27 esztendeig vezette a jelentős taglétszámú klubot. A szervezet élen 2016 elején történt újabb személyi változás, azóta Csóka Jánosné az elnök. A tagság időközben különféle okokból némileg megfogyatkozott, de a klubnak így is több mint félszázan tagjai. Akiket a város lakói legin-kább az augusztus 20-i aratófelvonulás szervezőiként-résztvevőiként ismerhetnek.

A jubileumi rendezvényen megemlékeztek az elhunytakról, és ajándékkal, virággal köszöntötték az alapítók közül Ezer Ferencnét, Herbstsommer Györgynét, Kapinya Józsefet és Kapinya Józsefnét, Kovács Jánosnét, Marosi Józsefnét, Rubics Istvánt, Szabó Miklósnét, Szauter Györgynét, Tóth Györgynét.

A legidősebb aktív tag, Straubinger József is kapott ajándékot, ahogy az összejövetelek állandó zenésze, Tausz János szintén. A köszöntésből természetesen Pálfi Rezsőné sem maradt ki, a jelenlegi vezetőknek – Csóka Jánosné mellett Link Ferencnének, Nagy Lászlónénak és Borza Györgynének – ő adott át emléklapot.

A rendezvény kulturális műsorral folytatódott. Csóka Jánosné és Schmidt Sándorné klubtag verset mondott, Bali László énekelt, Lemle Mária és Tausz János nosztalgia blokkjának is tapsolhatott a közönség. Fiatalok is felléptek: Kiss Csaba és Beck Szabolcs, a tolnai zeneiskola növendékei fúvós duettet adtak elő.

A műsor után egy kis szíverősítővel koccintottak a jelenlevők, majd a vacsora következett. Az esemény a szabadidő klub összejöveteinek gyakorlatának megfelelően az elmaradhatatlan bállal zárult.

Közösségépítés a szabadidőparkban

A Duna Menti Polgári Egyesület gyermekpiknikje

Október elsején immár másodszor rendezett gyermekpiknik-et a Duna Menti Polgári Egyesület (DUPI) a tolnai Duna-parton, az Alta Ripa Szabadidőparkban.

A délelőtti eső sokakat elriasztott a rendezvénytől, de később kisütött a nap, és a változatos, színes programok nagyon sok gyermeknek – és felnőttnek – biztosított kellemes, hangulatos időtöltést.

Fotó: Mártonfai Dénes

Színes programok várták a gyerekeket a pikniken

– Alapcéljainkkal összhangban szerveztük meg ezt a rendezvényt – nyilatkozta a teol.hu-nak Berta Zoltán, a DUPI elnöke. – Olyan találkozókat, összejöveteleket kívánunk tartani, melyek a közösséget, a családokat építik, erősítik, maradandó élmény biztosításával.

A programok között szerepelt arcfestés, kézműves foglalkozás, népi játszótér, ugrálóvár, terápiás kutyák, játszóház. A Tolnai Sárkányhajó Egyesület egész nap „hajóztatta” a jelentkezőket.

A szabadtéri főzés sem maradhatott ki a programból. Mások mellett Orbán Zsolt, Fácánkert polgármestere és Horváth István országgyűlési képviselő, a rendezvény fővédnöke is rutinosan és eredményesen forgatta a fakanalat.

A Családsegítő Központ hírei

A Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara (MESZK) IX. Tudományos Kongresszusán Siófokon a Tolna megyei Szervezet részéről MESZK SZAKMAI DÍJBAN részesült **Tóth Annamária** területi védőnő, a tolnai védőnői szolgálat munkatársa. Kitüntetéséhez szívből gratulálunk!

Tóth Annamária (középen) MESZK-díjas lett

A Családsegítő Központ aktuális híreiről a Családsegítő Központ Tolna facebook oldalon folyamatosan tájékozódhat.

Elérhetőségeink: CSALÁDSEGÍTŐ KÖZPONT
7130 Tolna, Bajcsy-Zs. u. 96. Tel.: 74/443-825, 74/540-711

ROMCAR TRAVEL UTAZÁSI IRODA
7130 Tolna, Bajcsy Zs. u. 120. Tel. /fax: 36-74/443-828

Adventi buszos kirándulások

2022.11.19. **Bevásárlás Bécsben, Shopping City Süd&Primark 11.900 Ft/fő**
2022.12.03. **Advent Bécsben, Heindl csokigyár látogatással 11.900 Ft/fő**
2022.12.03. **Advent Bécsben, Schönbrunni kastélylátogatás 11.900 Ft/fő**
2022.12.03. **Advent Melk & Mariazell 13.900 Ft/fő**
2022.12.10. **Advent Zakopane 14.900 Ft/fő**
2022.12.10. **Advent Grazban, Zotter csokigyár látogatással 13.900 Ft/fő**
2022.12.10. **Advent Pozsony & Kittsee 13.900 Ft/fő**
2022.12.17. **Advent Bécsben, Heindl csokigyár látogatással 11.900 Ft/fő**
2022.12.17. **Advent Bécsben, Schönbrunni kastélylátogatás 11.900 Ft/fő**
2022.12.17.-18. **ÚJDONSÁG! Advent Zakopanéban 2 nap/1 éj 39.900 Ft/fő**

Az árak tartalmazzák az autóbuszos utazást, idegenvezetővel.
Az árak nem tartalmazzák a helyszínen fizetendő belépőjegyeket.

BBP csoportos **605 Ft/nap/fő,** fix ülőhely:**1.000 Ft/fő.**
Felszállási helyek: Szekszárd, Tolna, Paks, Bátaszék, Baja, Kalocsa, Bonyhád, Komló, Pécs, Dombóvár, Kaposvár. Egyes utak esetében: Dunaföldvár, Dunaújváros, Budapest (érdeklődjön irodáinkban).

További utazási ajánlatokért érdeklődjön irodáinkban, Tolnán és Szekszárdon, vagy látogasson el oldalunkra, ahol friss akciókkal várjuk! romcar.hu

A kamion nem vár

Harminc év után találkoztak a szabó szövetkezet dolgozói

Sok fiatal lánynak első munkahelye volt a szabó szövetkezet. Akadtak meglett korú asszonyok, akiknek az utolsó. Mindkét korosztály képviselői jelen voltak a szövetkezet 30 éves találkozóján. A sok ölelés és kacagás közt sokan felsóhajthattak: bizony ez, a jó kollektíva hiányzik a mostani világból legjobban.

Bizonyára pirossal volt bekeretezve sok tolnai asszony naptárában a dátum: szeptember 17. szombat, délután 3 óra, Bajcsy Étterem. Itt találkoztak ugyanis azok a lányok és asszonyok, akik a Szekszárdi Szabó Szövetkezet helyi dolgozói voltak az ’50-es évek elejétől 1988-ig. Mielőtt azonban a vidám együttlét kezdetét vette volna, Verhás Mihály, egykori műszaki vezető, Reiter Antalné ruhaipari technikus, Szabóné Papp Magdolna szakoktató és Straubinger Ádám műszerész válaszoltak lapunk kérdéseire.

Megtudtuk tőlük, hogy a Szekszárdi Szabó Szövetkezet Tolnai Kirendeltsége 1952-ben alakult az Árpád utca 7. szám alatt, ami kezdetben méretes szabóságként működött. 1958-ban itt indult el az első szalag, ahonnan aztán már nem volt megállás. 1965-ben foglalták el a régi posta melletti terebélyes Fischer házat.

Fontos dátum az 1970-es esztendő, amikor megköttetett az első szerződés nyugati bérmunkára. Mindez nem kis visszhangra talált, lévén, hogy ez volt az első cég a megyében, amely nyugati megrendelésre dolgozott. A holland ballonkabát időszaka volt ez, amit szebbnél szebb termékek követtek. Jött a svájci síruha, az NDK műbőrkabát, a belga sportdzseki és a többiek. Ez volt az az időszak – idézi fel Verhás Mihály –, amikor már 300-an dolgoztak itt. Szárnyalt a cég. Megtanultak nyugati igények szerint dolgozni.

Fotó: Rózsa László

A Bajcsy Étteremben rendezték a találkozót

Hogy mit jelentett ez? Volt egy sláger a ’70-es években – veszi át a szót Straubinger Ádám –, aminek az volt a refrénje, hogy „a vonat, nem vár”. Hát, mi ezt a dalt a „kamion nem vár” változatban énekelhettük akkoriban. Mert ami 3 órára volt jelezve, az nem fél 3-kor jött, és főleg nem fél 4-kor. Pont 3-kor. Amihez a legapróbb részletekkel is készen kellett lenni. Ez nem az akkori szocializmus tempója volt.

Később már nem csak dolgozni tudtak ezen igények szerint, hanem dolgoztatni is. Verhás Mihály hungarotextes kapcsolatai nyomán települt ki több részlegük először Vietnamba, majd Ukrajnába, ahol sokáig olcsóbb volt a munkaerő. 1984-ig tartott ez a lendület, utána kezdett el hanyatlani a piac, amelynek a teljes összeomlása 1988-ban a céget is maga alá temette.

És itt jönnek az emlékek. A legtöbb akkori pályakezdő lány – tudjuk meg Reiter Antalnétól –, azóta már nyugdíjas nagymama. Ők azok, akik itt váltak felnőttekké, dolgozókká, ebben az időben mentek férjhez, ekkor lettek édesanyák. Itt voltak fiatalok.

Aztán megtudjuk, hogy itt nem csak dolgozni, hanem tanulni, fejlődni is lehetett. Volt a cégnek tanműhelye, sok fiatal itt szerzett szakmunkás bizonyítványt, amivel már fejlődni is lehetőség nyílt. Minderről Szabóné Papp Magdolna mesél. Erre akkor jövőt lehetett építeni.

Hogy mennyi idő telt azóta? Annyi, hogy többségében ez a jövő is már félmúlt, egy 70 évvel ezelőtt alakult vállalattal, ami épp 30 éve, hogy nem működik már. És itt azokról is megemlékeztek, akik már nem érhették meg ezt a találkozót.

„A vonat nem vár” – mutatták az őszülő hajfürtök és megszaporodott szemüvegek, amikkel legtöbben unokás albumaikat mutatták telefonjaikon a többieknek. A „kamion” azonban – ami ma emlékekkel megpakoltan érkezett – most nem sietett. Este 8-ig eltartott, mire mindent lepakoltak róla. És lesz folytatás! Üzenik azoknak, akik ezen az alkalmon most bármi okból nem lehettek itt. Őket is várják a következőre. **ká**

ANTAL SZERVIZ KFT.
Szolgáltatásaink:
– Műszaki és erdetiség-vizsgálat
– Diagnosztizálás
– Futóműbeállítás
– Teljes körű szervizelés, gépjárműjavítás
– Üzemanyag- és szívórendszer tisztítás **Jet Clean Tronic II**-vel
– Automataváltó-olaj szerviz **Gear Tronic II**-vel
– Porlasztó bevizsgálás – alacsony és magas nyomású rendszerek
7130 Tolna, Szedresi u. 1014 hrsz
Tel.: 74/540-703, 20/417-3982, 20/981-9371

A Szent Ágota családi napja

Gondozott gyerekek és nevelőszüleik programja

Tolnán, az Alta Ripa Szabadidőparkban rendezte családi napját a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Tolna Megyei Nevelőszülői Hálózata.

Fotó: Kiss Albert

Kézműves foglalkozás a Duna-parton

A szeptember 10-én lebonyolított rendezvényen gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek, fiatalok és nevelőszüleik vettek részt.

A program fő célja, hogy találkozhassanak sorstársaikkal a gyerekek, illetve a nevelőszülők is elmondhassák egymásnak örömeiket, gondjaikat. Emellett bemutathatják tevékenységüket a külvilágnak.

A családi nap természetesen a szórakozásra, kikapcsolódásra is alkalmat ad. A tolnai programon ugrálóvár, arcfestés, zenés műsor, magyar és roma táncház, kézműves foglalkozások és habparti is szerepelt.

Tolna megyében mintegy háromszáznegyven állami gondozott gyermek és fiatal él, több mint száz nevelőszülőnél.

Még pont nélkül a Tolna-Mözs

FÉRFI FUTSAL, NB II. Egyelőre nem sikerült pontot szereznie a 2F-BAU Tolna-Mözs férficsapatának az az NB II. Nyugati csoportjában.

Az első két forduló vesztes mecscsei után Tihanyban igen nagyarányú vereségbe szaladt bele a Tolna-Mözs. A folytatás sem sikerült sokkal jobban, a Haladás II. is súlyos csapást mért a hazai csapatra. A Pécs ellen szintén nem sikerült pontot szerezni, ahogy a Hidegkúti SC ellen sem, bár ez utóbbi mecscsen állt eddig legközelebb a pontszerzéshez a Tolna-Mözs.

Tihany FC– 2F-Bau Tolna-Mözs 17–2 (5–0). Tolna-Mözs: Merkl D. – Dudoma, Kneller, Gödör M., Paksi. Csere: Sára P., Úri, Keszthelyi Gy. Játékos edző: Kneller Balázs. Gól: Sára P. (2).

2F-Bau Tolna-Mözs–Haladás VSE II 3–12 (2–7). Tolna-Mözs: Fazekas T. – Fürst, Schrenk, Vadas, Sára P. Csere: Merkl D., Paksi, Kneller, Gödör, Dudoma. Gól: Paksi (2), Vadas.

PTE PEAC–2F-BAU Tolna-Mözs 7–2 (3–0). Tolna-Mözs: Merkl D. – Vadas, Göndör, Paksi, Sára P. Csere: Fazekas T., Schrenk, Kneller B. Gól: Sára P. (2)

2F-Bau Tolna-Mözs–Hidegkúti SC 2–3 (0–2). Tolna-Mözs: Merkl D. – Vadas, Gödör M., Paksi D., Sára. Csere: Fürst J., Schrenk, Kneller, Keszthelyi, Fazekas T. Gól: Sára., Paksi D.

Tinikkel az NB I-ben

ASZTALITENISZ A tavalyi szezonhoz hasonlóan idén is nevezett a női asztalitenisz NB I-es bajnokságba a Fastron AC Tolna.

Majzik Tamás, a klub vezetőedzője lapunknak elmondta: a bajnokságot tornarendszerben bonyolítja le a szövetség, ez azt jelenti, hogy egy-egy fordulóban egy helyszínen, egy hétvégén több mérkőzést játszanak a csapatok. Ez a rendszer jelentősen csökkenti az utazási költségeket, ami lehetővé teszi a kisebb, szerényebb anyagi lehetőségekkel rendelkező egyesületek – így a Fastron AC – számára is a részvételt.

A tolnai klub öt játékost nevezett a sorozatra: a 24 éves Romanov Orsolya mellett a 16 éves Brucker Lilla és a 17 éves Ádám Flóra alkotta a tolnai csapatot az első fordulóban. Rajtuk kívül játéklehetőséget kaphat az 1975-ös születésű Majzik Judit és lánya, a 9 éves Andróczi Gréta is.

Az NB I nyugati csoportjának első fordulóját szeptember 8-10 között rendezték Mohácson. A Fastron AC öt mérkőzést játszott, szoros eredményekkel. A tolnaiak a Nagykanizsától 6-4, a Mohácstól 7-3 arányban szenvedtek vereséget. A Győri Elektromost 6-4-re legyőzték, a Komló és a Sopron Turris ellen egyaránt 6-4-re veszítettek.

A másik őszi fordulót lapzártánk után, Komlón rendezték. Tavasszal lesz még egy játékhétvége. Ezután a nyugati és a keleti csoport csapatai budapesti helyosztón mérik össze tudásukat.

Majzik Tamás azt is elmondta, hogy egyelőre nem tudják, a téli időszakban miként és hol tudnak majd edzeni, tekintettel arra, hogy a tolnai pingpongosok bázisán, a Sportszékházban is drasztikusan korlátozni kell az energiafelhasználást az elszabadult árak miatt.

Véget ért a városi bajnokság

TENISZ Három osztályban hirdettek bajnokot a Tolna Városi Teniszbajnokságban.

Az idei szezonban is három osztályban zajlottak a küzdelmek a Vitál Sport és Szabadidő Egyesület tenisz szakosztálya által rendezett – Schalli Ádám szakosztályvezető által levezényelt – városi bajnokságban. Az oda-vissza meccseket áprilistól októberig játszották a versenyzők a tolnai teniszpályákon. Minden ligában 12-12 játékos szerepelt.

Az 1. osztály legjobbjai: Szabó Béla (balról), Stróbl Dániel és Inhoff Csaba

3. osztály: 1. Józsa Jácint, 2. Veres János, 3. Vajda Dominik, 4. Puskás Imre, 5. Wiedemann Ákos 6. Bölöny Csaba. **2. osztály:** 1. Szabolcska Tamás, 2. Misetics Gábor, 3. Vincze Olivér, 4. Tóth Balázs, 5. Pörzse Balázs, 6. Szabó Gábor. **1. osztály:** 1. Stróbl Dániel, 2. Szabó Béla, 3. Inhoff Csaba 4. Heitzmann János, 5. Csipak Róbert, 6. Máthé Zoltán.

Párosan szép a teniszélet is

A salakpályás teniszszezon zárásaként idén is páros tornát rendezett a Vitál Sport és Szabadidő Egyesület. A tizenkét páros részvételével, október 2-án megrendezett Őszi Kupán a csapatokat 3 négyfős csoportba sorsolták, ahonnan a csoportelsők jutottak a hármas döntőbe. A dobogós helyezések körmérkőzéseken dőltek el.

Az Őszi Kupát a Ferenc Tibor-Inhoff Csaba páros nyerte, 2. lett a Herczig Gábor-Márkus Zoltán duó, 3. a Szabó Béla-Szabó Gábor páros.

A torna végén minden résztvevő finom babgulyásnak és dobostortának örülhetett, Schalli Ádám és Pásztor Istvánné (Andrea) jóvoltából.

Beküldött fotók

Inhoff Csaba (balról) és Ferenc Tibor nyerő párosa

ANHUR KFT
TEMETKEZÉS
Állandó készenlét 0-24 óráig:
06-30/936-32-55
Szakálos Mihály ügyintéző
Telefon: 74/457-016, 06 30-978-78-74
Iroda, bemutató terem: Tolna, Hajós u. 5.
Telefon: 74/670-827
www.anhurtemetkezes.hu

ZSEBI TÁP-ÉS TAKARMÁNYBOLT
Tolna, Hajós u. 8. (a Temető mellett)
Széles választékkal várjuk vásárlóinkat!
• gabonafélék
• tápok, takarmánykiegészítők
• kutya-macska eledelek
• DOVIT termékek, halcsali, haleledel
• madáreleség
• PB-gáz csere
• rágcsálóirtók
• virágföld
• műanyag áruk
• kerti szerszámok
Konyhakész tyúk,rántani való csirke, kakas és hízott kacsa rendelhető!
Letojt tyúk és előnevelt, rántani való csibe szállítás minden hónapban!
Nyitva: H-P: 8^{00}-12^{00}, 13^{00}-16^{00}, Szo: 7^{00}-12^{00}
Telefon: 06-20/343-1261 • 06-20/235-3662

Oda a VFC veretlensége

LABDARÚGÁS, MEGYE II. Három győzelem után a negyedik fordulóban elveszítette veretlenségét, és ezzel kisebb gödörbe is került a Tolna VFC a megyei II. osztályú futballbajnokságban.

Tolna VFC–Madocsa SE 2–1 (1–1). Tolna: Márton J. – Sós, Oláh B., Vadas (Mausz), Schmidt F. – Pesti D., Frankovszky, Pesti V., Kecskeméti (Kovács D.) – Bucher (Fögler), Mérges (Klem). Edző: Szabó Tibor. Szoros mérkőzésen a hajrában szerezte meg a győzelmet a Tolna.
Gól: Mérges, Pesti V.

Dunakömlődi SE–Tolna VFC 4–1 (1–1). Tolna: Márton J. – Sós, Oláh B., Vadas, Mausz (Szelestyei) – Pesti D. (Kecskeméti), Merkl M. (Szegfű), Pesti V., Frankovszky (Fögler) – Bucher (Mérges), Sára P. Edző: Szabó Tibor. Gól: Dévényi (öngól). Az addig pont nélkül álló sereghajtó nagy meglepetésre magabiztosan legyőzte az addigi listavezetőt.

Tolna VFC–Aparhanti SE 0–2 (0–2) Tolna: Bali – Sós, Oláh B., Vadas, Schmidt F. (Úri) – Szegfű (Kovács D.), Merkl M., Pesti V., Frankovszky – Sára P., Bucher. A Tolna mezőnyfölényben játszott az aktuális listavezető ellen, helyzetei is akadtak, de az apari kapus mindent kivédett.

A hatodik fordulóban a **Tolna VFC–Simontornya TC** összecsapás elmaradt.

Hat forduló után a VFC a 6. helyen állt, kilenc ponttal.

Fotó: Kiss Albert

Sós Gergőéknek a Madocsa ellen is keményen meg kellett küzdeniük

Éremgyűjtés a Sión

KAJAK-KENU Kellemetlen időjárási viszonyok közepette, erősen vízinövényes pályán zajlott a III. Sió Kupa, amelyen a Tolnai Kajak-Kenu SE fiataljai is vízre szálltak.

A szeptember 17-én rendezett versenyen nemcsak a szél és az eső, hanem a Sió rendkívül dús vízinövényzete is nehezítette a versenyzők dolgát. A Tolnai KKSE kajakosai összesen 8 érmet szereztek.

A tolnaiak dobogós eredményei: **1. helyezett:** Barina Bence Márton (MK1 Gyermek U10 4000 m), Szabó Erik (MK1 Gyermek U11 4000 m). **2. helyezett:** Horváth Emőke (K1 Ifjúsági U17-U18 7 km), Strelenczky Eszter (MK1 Kölyök U13 4000 m). **3. helyezettek:** Szakály Balázs (K1 Kölyök U14 4000 m), Zsédely Zsófia (K1 Kölyök U14 4000 m), Horváth Zsófia (K1 Serdülő U15 4000 m), Mármarosi Noel Zsolt (MK1 Gyermek U12 4000 m).

A felnőtt férfiak versenyét a korábban tolnai színekben versenyző Boros Adrián nyerte.

A Sió Kupa egyben a Marathon Challenge versenysorozat harmadik, befejező állomása is volt. (Az első fordulót Kaposváron, a másodikat Mosonmagyaróváron rendezték.) A Marathon Challenge összesítésében is született tolnai siker: az ifjúsági lányoknál Horváth Emőke a győri Németh Alma és a szekszárdi Vígh Vivien mögött a harmadik helyen zárta a sorozatot.

Jól kezdtek a bajnokságban

Fotó: Kiss Albert

Kiss Gréta (kék mezben) két gólt szerzett az Újpest ellen

NŐI FUTSAL, NB I. Győzelemmel kezdte szereplését a 2022-23-as első osztályú bajnokságban a 2F-Bau Tolna-Mözs NB I-es csapata, az újonc Újpestet verte magabiztosan Reveland Zoltán gárdája.

A mostani szezonban hat csapat indul az NB I-ben, a legnagyobb esélyesnek ezúttal is a korábbi bajnok Debrecen látszik, de a TFSE is jelentősen megerősödött.

A Tolna-Mözs kerete némileg változott. A csapat egyik legjobbja, Vámosi Georgina a nyáron a válogatott egyik felkészülési mérkőzésén súlyos térdsérülést szenvedett, ebben a szezonban valószínűleg nem játszhat. Botka Bettina és a Horváth Hanna távozott, visszatért viszont a gólerős Krascsenics Petra, aki úgy tűnik, meghatározó játékos lesz Tolnán.

A csapat heti egy közös edzésen vesz részt, emellett a tolnaiaknak és a budapestieknek is van különkülön egy tréningje.

A 2F-Bau Tolna-Mözs gárdájától a minimális elvárás, hogy a bajnokságban a legjobb négy közé kerüljön.

Jól kezdte a szezont a Tolna-Mözs, az Újpestet hazai pályán sikerült magabiztosan legyőzni. A folytatás sem sikerült rosszul, hiszen a gárda azzal a TFSE-vel ért el döntetlent, amely több válogatott játékossal erősödött, így a tolnai nevelésű Folk Zsuzsannával és a Tolna-Mözs korábbi ikonjával, Varga Adéllal.

A harmadik fordulóban pedig Miskolcról sikerült elhozni a három pontot a Tolna-Mözsnek, már az első félidőben bebiztosítva a győzelmet.

2F-BAU Tolna-Mözs–Újpest FC 7–2 (3–2). Tolna-Mözs: Kulcsár P. – Wiesner, Szalkai, Krascsenics P., Nagy N. Csere: Deczki (kapus), Bajcsy, Kiss G., Tancsa, Hatala. Edző: Reveland Zoltán. Gól: Krascsenics P. (3), Kiss G. (2), Nagy N., Wiesner.

2F-BAU Tolna-Mözs–TFSE 2–2 1 (–0). Tolna-Mözs: Deczki – Wiesner, Szalkai, Krascsenics P., Nagy N. Csere: Kulcsár P. (kapus), Bajcsy, Kiss G., Tancsa, Csapó, Hatala.

DVTK Vénusz–2F Bau Tolna-Mözs – TFSE 0–3 (0–3). Tolna-Mözs: Deczki – Wiesner, Bajcsy, Kiss G., Nagy N. Csere: Kulcsár, Tancsa, Hatala. Gól: Nagy, Bajcsy, Hatala.

Három tolnai bajnoki érem

SÁRKÁNYHAJÓ Domboriban rendezte meg a 20. Sárkányhajó Magyar Bajnokságot a Magyar Sárkányhajó Szövetség.

A szeptember 17-én, a dombori kajakpályán lebonyolított versenyen két tolnai csapat is indult. A Szabadidős vegyes 200 méter kategóriában a Holt-Duna Tolna csapata 1., míg a LapáTolna a 3. helyet szerezte meg. A Szabadidős Open 2000 méter versenyszámban a Holt-Duna Tolna ezüstérmes lett.